

[K] **KUNST ALS COMPOST**
TEKENINGEN VAN ALLIE VAN ALTENA

Allie van Altena (1952) is een kunstenaar die vooral tekent in zijn atelier. Daarbij gaat het hem eerder om het proces van het tekenen (het werken en verwerken met inkt, potlood, pastelkrijt en houtskool op papier) dan om het resultaat. Een tekening ontstaat door de tijd.

In het atelier op het Groningse platteland liggen zowat duizend tekeningen op een lange tafel in stapels op elkaar. Ze veranderen voortdurend. Door de druk en het verschuiven besmetten de bladen elkaar. Het ontwikkelingsproces verloopt door het verwisselen en omslaan van de bladen en is mede afhankelijk van omstandigheden in de studio en van de grafische middelen die worden toegepast.

De kunstenaar heeft daarom gezocht naar een uitbreiding van zijn werkterrein en archief. Die heeft hij gevonden in een masterstudie: hij volgde in 2008-'09 een studiejaar in Londen en van 2010-'11 de opleiding vrije grafiek aan de KASK van de Artesis Hogeschool in Antwerpen.

Tijdens het tekenen staat de radio steeds aan. Nieuwsberichten over schietincidenten en moordaanslagen, een weeralarm of mishandelingen dringen door. Die worden vermengd met rockmuziek. Van Altena maakte zelf enige tijd deel uit van een punkband in wat hij nu "zijn anarchistische periode" noemt.

Hij volgde van 1973 tot '75 de afdeling grafiek aan de St. Joost academie in Breda die hij verwisselde voor de kunstacademie in Rotterdam, van 1976 tot '79, waar meer aandacht aan het tekenen werd gegeven. Zijn vroege tekeningen waren gebaseerd op motieven uit de natuur die hij vrij interpreteerde.

Vanaf 1986 gaat hij uit van de abstractie, een spel van lijnen, ook afgeleid van schriftteksten, en eenvoudige geometrische figuren om te komen tot het creëren van ruimtelijke illusies. Hij begint met het verschuiven van een blad en gaat dan verder bladeren in de stapels tot een tekening hem aanspoort om er verandering in aan te brengen, zonder dat hij weet hoe lang die tekening daar al ligt. De tekening groeit door wat hij noemt "gestructureerd toeval". Het is een organisch proces.

Het pastelkrijt wordt vergruisd en ligt als een fijn poeder op het blad papier. Door de betekende bladen

te stapelen en over elkaar te schuiven worden er steeds sporen en vage vlekken op andere bladen achtergelaten. Voor- en achterkant werken mee; patronen en structuren of resten daarvan in grijs- en zwarttinten dringen door en dragen bij aan de tekening op de ene of andere kant. Hij vergelijkt het met een vorm van composteren. Het papier wordt ook omgedraaid, soms op de vloer, die met houtskoolgruis is bedekt, waardoor nieuwe gezichtspunten opdoemen en toevoegelementen alle kansen krijgen.

Het kan zijn dat een vorm hem zo boeit om verder te tekenen of dat een ander blad ertoe leidt een vorm weg te knippen, te snijden of te scheuren en dat hij die daarna de stapel in schuift. Het tekenproces ontwikkelt zich dan verder ruimtelijk doordat de randen van het geopende blad binnen de stapel als een passe-partout een onderliggende tekening markeren.

Een uitgenomen patroon kan ook worden toegevoegd als collage aan een eerder tevoorschijn gekomen tekening. Het sfumato is heel belangrijk voor de ruimtelijke werking en het creëren van het

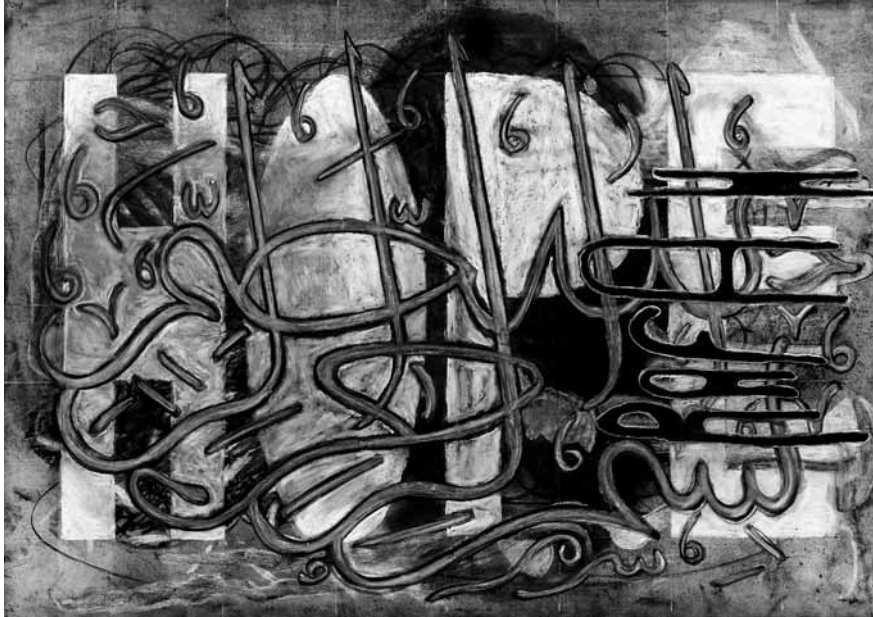
onvoorziene, met ronde en elkaar oversnijdende lijnen. De tekening blijft veranderbaar, dynamisch. Door arceringen komen er weer nieuwe accenten en ruimtesuggesties.

Van Altena werkt aan verschillende tekeningen tegelijk, nu eens aan een blad uit de ene stapel dat hij na verandering voegt in een andere stapel, waaruit een volgende tekening is genomen die aanleiding geeft tot verwerking. Hij is niet uit op een direct resultaat, maar wil inzicht krijgen in de verandering die zich ook buiten hem om voortzet. De tijd laat zijn sporen na en geeft steeds opnieuw impulsen tot ingrepen met houtskool, krijt, inkt of het coupeermes.

Zo brengt hij de versneden vormen in collages op een betekend blad dat zich in de achtergrond voordoet als een verweerde muur. Tot die versneden vormen horen sinds het studiejaar in Londen ook vierletterwoorden als HOPE en FEAR. Voorts voegt hij er terzijde een figuur van bijvoorbeeld een ovaal in kleur aan toe. De tekening krijgt gaandeweg een zelfstandige vorm. Hij werkt op grote formaten: 56 x 76 cm. en 122 x 152 cm..

Het atelier van Allie van Altena.

Allie van Altena, zonder titel, 2010, 56 x 76 cm, houtskool, pastel en Oost-Indische inkt op papier (collage).

Van Altena's wijze van werken doet in sterke mate denken aan schrijven: zoals een tekst groeit wanneer de auteur zijn onderwerp weer anders accentueert met nieuwe woorden, mede ingegeven door bestaande en opgekomen indrukken bij het herzien, zo groeien Van Altena's tekeningen voortdurend.

Allie van Altena is sterk geraakt door de maatschappelijke situatie en heftige gebeurtenissen. Hij wordt ook geïmponeerd door teksten uit kranten en tijdschriften die zich vervolgen zoals zijn tekeningen "composteren" en worden besmet door de druk van de massa. De laatste tijd is hij geboeid door bismillah's, gebedsteksten in de naam van Allah, die islamieten steeds herhalen voor ze een bepaalde handeling verrichten. Van Altena varieert de bismillah van vorm en toon wanneer hij die toevoegt aan een blad uit de stapel waarop het proces van composteren zijn invloed heeft uitgeoefend. De spreuk in het vloeiende Arabische schrift wordt dan weer gecombineerd met de kreten HOPE en FEAR of HATE in kapitalen die in blokschrift leesbaar zijn en die interfereren met de achtergrond.

Het tekenen is een proces dat wel ergens toe leidt, maar niet noodzakelijk een bepaald doel heeft en dan ook niet is gericht op een vooropgezet resultaat. Van Altena legt steeds nieuwe accenten in zijn tekeningen. Hij werkt vooral met veranderbare, onvaste vormen, zoals een ovaal, afgeleid van en op weg naar een cirkel.

De tekening groeit in vrijheid en in betrokkenheid naar een beeldende ruimtelijke compositie in teken en taal. Het is een performance. Een tentoonstelling zou een ervaring moeten zijn met tekeningen die op de vloer liggen waaraan een voet- of pootafdruk een laatste print heeft gegeven en die elders in slingers zijn opgehangen aan het plafond en aan de muren. De presentatie is geen vast gegeven, eerder een ritueel, een opvoering van feest en strijd waar de kunst leeft en is opgenomen in de situatie.

Op de recente expositie *Tekenen is radicaal* in Kunstruimte Tricot, Winterswijk, was de ruimte getransformeerd in een opeenvolging van wandtekeningen en ingelijste composities. Er stonden tafels met tekenbladen die de bezoeker kon verschuiven. Er werd een film getoond waarop je de kunstenaar zag werken: met handschoenen

aan wrijft hij het krijt over het besmette papier of tekent cirkellijnen afgewisseld met geometrische figuren op een met kleursporen besmet blad. Naast tekeningen met bismillah's was er een ruimtelijk opgebouwde beeldcompositie met betekende en versneden bladen getiteld *Make Space for Gaza* uit 2009. Een andere recente tentoonstelling, in het markante gebouw van Gasunie in Groningen, omvatte 81 voor een deel ingelijste tekeningen, die ook als groep een compositie lieten zien.

Deze werken zijn te koop, maar niet als "dode" tekening. De koper adopteert de tekening die later weer tijdelijk kan terugkeren in een stapel om verder te composteren en zich te reproduceren. Zo is er een ongelimiteerd proces.

De kunst dient om de kijker bewust te maken van het creatieve proces in relatie tot de tijd. De ontwikkeling van creëren en het opnemen van nieuwe indrukken van buiten, waarop de kunstenaar geen of slechts beperkt invloed heeft, staat nooit stil. Het is eindeloos.

"Drawing is a means of finding your way about things", zei de Engelse beeldhouwer Henry Moore ooit.

ERIK SLAGTER

www.allievanaltena.nl
